

Сола лаўрэатаў

Ларыса ТАІРАВА

Іх сэрцы перапаўняліся гордасцю і радасным хваляваннем, калі яны ўпершыню выйшлі на сцэну паўнюткай Камернай залы Белдзяржфілармоніі. Выйшлі не проста як студэнты Беларускай акадэміі музыкі, дзе яны працягваюць вучыцца, а як сапраўдныя артысты, лаўрэаты некалькіх міжнародных конкурсаў!

Для дамрысткі Вольгі Дубоўскай, мандаліністак Кацярыны Пракопчык і Алены Дзікавіцкай мінулы год быў надзвычай удалы і плённы, таму што ён прынес дзяўчатам шэраг перамог і прэмій на прэстыжных конкурсах у бліжнім і далёкім замежжы. Першай удачай спробай для іх стаў — “Кубак Поўначы” — IV Міжнародны конкурс выканаўцаў на народных інструментах у Чарапаўцы, які адбыўся ў красавіку 2000 года. Сярод мандаліністаў, удзельнікаў гэтага конкурсу, другое і трэцяе месцы заваявалі Кацярына Пракопчык і Алена Дзікавіцкая. Прыемна і тое, што сваім выкананнем Алена Дзікавіцкая настолькі моцна ўразіла члена журы з Германіі Марыяну Гас, што тая зрабіла ёй сапраўды царскі падарунак — мандаліну японскай фірмы “Судзукі”. Мець такі інструмент — заповітная мара кожнага музыканта.

Вользе Дубоўскай, каб заваяваць другую прэмію ў выкананні на домры, давялося спаборнічаць больш як з 40 удзельнікамі гэтай намінацыі, і таму калегі Вольгі ставяцца да яе перамогі з асаблівай павагай. Ёй трэба было абысці вялікую колькасць моцных дамрыстаў з Расіі і ўсяго бліжняга замежжа! Вольга ўступіла толькі Сяргею Лукіну — заслужанаму артысту Расіі, канцэртмайстру Дзяржаўнага аркестра народных інструментаў імя Осіпава, уладальніку першай прэміі.

Міжнародны конкурс у Чарапаўцы збірае выключна “народнікаў” — выканаўцаў на народных інструментах і знаходзіцца пад патраджаным знакамітага расійскага музыканта Аляксандра Цыганкова. Ён праводзіцца раз у тры гады і з кожным годам набывае ўсё большы аўтарытэт у музычным асяроддзі. Пашыраюцца яго маштабы і геаграфія ўдзельнікаў. Так, у двух апошніх конкурсах дадаліся новыя намінацыі: выкананне на мандаліне і аркестравае дырыжыраванне, прычым дырыжыраванне менавіта аркестрам народных інструментаў. Такого не прадгледжвае ніводны конкурс! Значна растуць прафесіяналізм канкурсантаў, іх колькасць і якасць выканання. Таму ўдзельнічаць у такім спаборніцтве, а тым больш перамагаць лічыцца вельмі прэстыжным.

Прыемна тое, што на апошнім конкурсе сярод замежных удзельнікаў беларускія музыканты атрымалі найбольшую колькасць уз-

нагород. Так, акрамя вышэйназваных беларускіх дамрыстаў і мандаліністаў, Гран-пры конкурсу заваяваў наш малады таленавіты цымбаліст Міхаіл Лявончык (клас дацэнта Т.Сяргеевіча). Першай прэміі ў намінацыі “Ігра на гітары” ўдастоены вядомы беларускі музыкант Ян Скрыган (клас дацэнта В.Жывалеўскага). Таксама першую прэмію атрымала цымбалістка Кацярына Анохіна (клас прафесара Я.Гладкова). Акардэаніст Ігар Квашэвіч (клас прафесара М.Сеўрукова) заняў трэцяе месца. Амаль адначасова першую прэмію на конкурсе “Класічная спадчына”, які праходзіў у Маскве, заваявала дамрыстка Святлана Плахіна (клас прафесара Г.Асмалоўскай). Сапраўдны зарапад лаўрэатаў...

Што да айчынных мандаліністаў, дык іх перамогу ў Чарапаўцы можна назваць знакавай, бо, папершае, мандалінае выканальніцтва ў Беларусі пачало сваё адраджэнне і развіццё зусім нядаўна, а дакладней — на пачатку 90-ых гадоў, калі была створана Асацыяцыя беларускіх дамрыстаў і мандаліністаў (АБДМ), якую ўзначальвае заслужаная артыстка Беларусі Г.Асмалоўская. У той час нават цяжка было знайсці больш-менш прыстойны інструмент, не кажучы ўжо пра школу мандалінага выканальніцтва. Па-другое, выкананне на мандаліне пачало існаваць у чарапавецкім спаборніцтве як раздзел толькі з трэцяга па ліку конкурсу. Ён адбыўся ў 1997 годзе, і тады беларуская мандаліністка Наталля Змітровіч была адзначана дыпламам. І вось на апошнім конкурсе нашы мандаліністкі ўзняліся амаль на самую высокую прыступку п’едэстала. Гэта сведчыць пра вялікія поспехі беларускай школы мандалінага выканальніцтва. І ў гэтым, безумоўна, заслуга нашага вядомага выканаўцы і педагога, дамрыста і мандалініста Мікалая Марэчкага, а таксама ўсёй АБДМ.

Здавалася б, пасля такіх прэстыжных прэмій можна было б і перадыхнуць. Аднак для Кацярыны Пракопчык і Алены Дзікавіцкай гэта была не мяжа. Яны не жадалі спыняцца на дасягнутым. Дзяўчаты імкнуліся паспрабаваць свае сілы ў іншым музычным асяроддзі, на мандалінным конкурсе ў Італіі.

Досыць часта нашы памкненні і мары застаюцца нерэалізаванымі. Часам не хапае волі, настойлівасці, смеласці, а то і проста сродкаў, каб ажыццявіць задуманае... Але дзяўчаты былі настойлівымі. У пачатку верасня мінулага года Кацярына з Аленай адправіліся ў Італію (гарады Ферара і Балоння) на конкурс мандаліністаў імя Рафаэля Калачэ. Заваёўваць нязведаны свет трэба было за свае сродкі, таму што не знайшлося нікога, хто б мог прафінансаваць такі праект. Кацярына прызналася, што ў гэтым ёй дапамог муж, Ян Скрыган, таленавіты гітарыст, лаўрэат міжна-

Кацярына Пракопчык, лаўрэат першай прэміі міжнароднага конкурсу ў Італіі, з новай мандалінай фірмы “Р.Калачэ”.

родных конкурсаў, пра якога мы згадвалі вышэй. Алене дапамаглі бацькі — дыпламаваныя музыканты з Кобрына (маці Алены добра валодае акарэонам, бацька іграе на баяне).

Конкурс мандаліністаў імя Рафаэле Калачэ ў Італіі больш “малады”, чым конкурс у Чарапаўцы. Ён быў наладжаны Федэрацыяй мандаліністаў Італіі (ФМІ) у рамках Еўрапейскага кангрэса гітарнай і мандалінай музыкі. Конкурс больш вузкі па свайму напрамку. У ім удзельнічалі выключна мандаліністы з розных краін (Італіі, Францыі, Швейцарыі, Галандыі і інш.), прычым іграць яны маглі не толькі на мандаліне, але і на тэсітурных разнавіднасцях інструмента. Напрыклад, трэцяе месца заняў музыкант з Францыі, які аднолькава добра валодае і мандалінай, і мандолай (гэта крыху большы за мандаліну інструмент, яе разнавіднасць, накішталт басовай домры). Такіх інструментаў у Беларусі яшчэ ніхто не бачыў, тым больш ніхто на іх не іграў.

Вынік конкурсу літаральна ашаламіў як удзельнікаў і членаў журы, так і саміх пераможцаў. Дзве прэміі (першая і другая) былі прысуджаны нашым, беларускім мандаліністам! Другую прэмію атрымала Алена Дзікавіцкая. А першае месца заняла Кацярына Пракопчык. У якасці прыза ёй быў уручаны цудоўны інструмент — мандаліна фірмы “Р.Калачэ”. Вось вам і невядомая Беларусь! Упэўнена, што большасць прысутных на конкурсе ў Італіі нават не чулі-не ведалі пра нашу краіну нічога, пакуль не паслухалі цудоўную ігру нашых мандаліністак. Потым былі гастролі па Італіі. Нялішне дадаць, што прызнанне журы і публікі адна з дзяўчат заваёўвала іграй на інструменце, які зрабіў наш, беларускі майстар Уладзімір Дашко. Аказваецца, ёсць у нас свае “страдывары” і “гварнеры”! Хоць бы крыху ім дзяржаўнай увагі і падтрымкі...

Дарэчы, пра дзяржаўную ўвагу. Калі я чую пра выдатныя поспехі айчынных выканаўцаў на міжнародных конкурсах, дык чамусьці заўсёды згадваю нашых спартсменаў. Іх поспехі на Алімпіядзе-2000 шчодро падтрыманы дзяржавай (шматтысячныя прэміі, перспектыва атрымання кватэры ў прэстыжным раёне і інш.). І гэта вельмі добра, што дзяржава клапаціцца пра сваіх вядомых суайчыннікаў, бо яны — наш нацыянальны гонар, наша багацце.

А музыканты? Хіба яны не наш гонар, не наша багацце? Чым жа яны горшыя за спартсменаў? Так, як і спартсмены, яны адстойваюць за мяжой у цяжкай барацьбе нацыянальны прэстыж. Дык чаму за свае выдатныя поспехі не маюць нічога? Прадбачу пярэчанне сваіх апанентаў наконт таго, што Алімпіяду нельга параўноўваць з міжнародным конкурсам. Так, па маштабу гэтыя падзеі, мабыць, у нечым розныя, але па інтэлектуальных і фізічных затратах, па значнасці ўкладу іх удзельнікаў у агульнанацыянальную скарбніцу — аднолькавыя. І, на мой погляд, дзяржава павінна ставіцца да музыкантаў адпаведна. На радзіме лаўрэатаў чакала больш чым сціплая “ўзнагарода” — дадатковая выплата ў памеры стыпендыі (?!). І гэта ўсё, на што была здольная Акадэмія

музыкі, дзе зарплата выкладчыкаў, якія рыхтуюць лаўрэатаў, не нашмат перавышае студэнцкую стыпендыю.

Тым не менш цудоўнай узнагародай для Алены, Кацярыны і Вольгі было тое, што іх з нецярплівацю чакалі сябры, калегі і, вядома, зацікаўленыя слухачы. Нездарма Камерная зала Белдзяржфілармоніі ў той памятны вечар ледзь умяшчала ўсіх жадаючых.

Тое, што мы пачулі, было цудам. Не верылася, што на мандаліне можна так дзівосна іграць. Уявіце сабе: выходзіць на сцэну артыст з маленькім інструментам — мандалінай, выходзіць без акампаніятара, і мандаліна пачынае гучаць, нібы аркестр. Кожны голас выяўляецца без усялякіх перашкод, асобна, пры дапамозе разнастайнай штрыхавой палітры (напрыклад, адначасовае спалучэнне трэ-мала і піцыката). І ўсе галасы зліваюцца ў адзінае шматгалоснае палатно. Кранаюць чысціня, празрыстасць, дакладнасць кожнай меладыйнай лініі. Асабіста мяне ўразілі аб’ёмнасць, паўната і шчыльнасць гучання, што, здавалася, не характэрна для мандаліны. Каб здабыць столькі гуку з маленькага інструмента, трэба мець неверагоднае майстэрства! Адметнае валоданне ўсімі даступнымі сродкамі і прыёмамі ігры, якія толькі магчыма ўжыць на мандаліне, і ўменне падпарадкаваць усё гэта музычнаму сэнсу, узв’ялі нашых мандаліністак на самы высокі ўзровень прафесіяналізму. Такого майстэрства айчынная школа дасягнула літаральна за некалькі гадоў.

Заўважым, што ўвесь канцэрт быў выключна сольны, без удзелу канцэртмайстраў. Прычына — адпаведны рэпертуар, цалкам падабраны з твораў шматгалоснай, шматслойнай фактуры. Рэпертуар арыгінальны і зусім невядомы беларускаму слухачу. Перш за ўсё гэта цудоўныя па меладызму Прэлюдыі для мандаліны сола № 5 і № 2 Рафаэле Калачэ, якія Алена і Кацярына выконвалі паасобку. Неверагодна складаныя па музычнай мове і ўспрыманню творы сучаснага кампазітара-мандалініста японскага паходжання Такашы Ошы “Фантазія” і “Se’I-Doh” (што ў перакладзе азначае — “Чайная цырымонія”) былі выкананы з неверагоднай лёгкасцю і элегантнасцю. Большасць твораў на канцэрце гучала ўпершыню. Напрыклад, імя сучаснага кампазітара Марло Штрауса мы дагэтуль чуць не маглі, тым больш былі прыемна здзіўлены навізнай і свежасцю яго твораў: “Медытацыю” і “Танец” з цыкла “Афарызмы” выконвала Вольга Дубоўская, бліскучую “Мілонгу” ў рытме танга з густам падала Алена Дзікавіцкая. Маляўніча і ёмка была прадстаўлена Кацярынай Пракопчык “Канцэртная прэлюдыя” Л.Фантаўзі.

У параўнанні з мандалінай гук домры ў руках Мікалая Марэцкага вылучаўся больш моцным, глыбокім, амаль альтовым тэмбрам. Каб паказаць слухачам бязмежныя магчымасці інструмента, вядомы артыст на гэты раз падрыхтаваў некалькі

Мікалай Марэцкі са сваёй вучаніцай Вольгай Дубоўскай, лаўрэатам міжнароднага конкурсу ў Чарапаўцы (II прэмія).

Марыяна Гас, член журы конкурсу "Кубак Поўначы", і Алена Дзікавіцкая (Беларусь), лаўрэат міжнароднага конкурсу ў Чарапаўцы (III прэмія), з новай мандалінай фірмы "Судзукі".

новых складаных твораў — уласных пералажэнняў для домры-сола. Ён першы, хто адважыўся ажыццявіць такі эксперымент — выканаць на домры "Інтрадукцыю і варыяцыі" Н.Паганіні на тэмы оперы Паізіела "Цудоўная млынарыха" і Чакопу І.С.Баха з Сюіты рэ мінор.

Шырокае выкарыстанне мандаліны ў самых розных ансамблевых спалучэннях добра адлюстравалі дуэты мандаліністаў. Дзве часткі з санаты П.Фукеці прагучалі ў выкананні В.Дубоўскай і М.Марэцкага. Цудоўны "Перуанскі вальс" кампазітара Д.Ланфіеста прапанавалі К.Пракопчык і А.Дзікавіцкая. Завяршылі канцэрт "Шанхайскі сувенір" Р.Калачэ і "Тарантэла" Э.Мецакапа, якія выканалі ўсе ўдзельнікі вечарыны (квартэт мандаліністаў).

Трэба адзначыць, што ўсе лаўрэаты — удзельнікі канцэрта — вучаніцы М.Марэцкага. І адразу пасля конкурсу па ініцыятыве і пры дапамозе свайго настаўніка яны актыўна ўключыліся ў

канцэртнае жыццё краіны. Разам з Марэцкім Алена, Вольга і Кацярына ажыццявілі гастрольнае турнэ па гарадах Беларусі і Расіі. Віцебск, Магілёў, Гомель, гарады "залатога кальца" Расіі — такі гастрольны маршрут нашых музыкантаў. Як сапраўдны артыст і педагог, Мікалай Мікалаевіч імкнецца перадаць свой багаты вопыт творчай моладзі. Але самае галоўнае — уласнай творчай дзейнасцю ён вучыць іх быць патрэбнымі грамадству, аддаваць свой талент людзям.

Цікава, што гэты канцэрт адкрывае цыкл тэматычных вечарын пад агульнай назвай "Іграюць лаўрэаты Міжнароднага конкурсу "Кубак Поўначы". Ініцыятарам, арганізатарам і непасрэдным удзельнікам такога буйнога мерапрыемства з'яўляецца Мікалай Марэцкі, які, дарэчы, быў у складзе журы апошняга конкурсу "Кубак Поўначы". У наступных канцэртах ён плануе выступленні лаўрэатаў гэтага конкурсу з Беларусі, а таксама блізкага і далёкага замежжа. І мы з нецярплівацю будзем чакаць новых творчых здзяйсненняў і новых сустрэч з цікавым майстрам і яго вучнямі.

РЕПОЗИТОРИЙ БІУНІ